

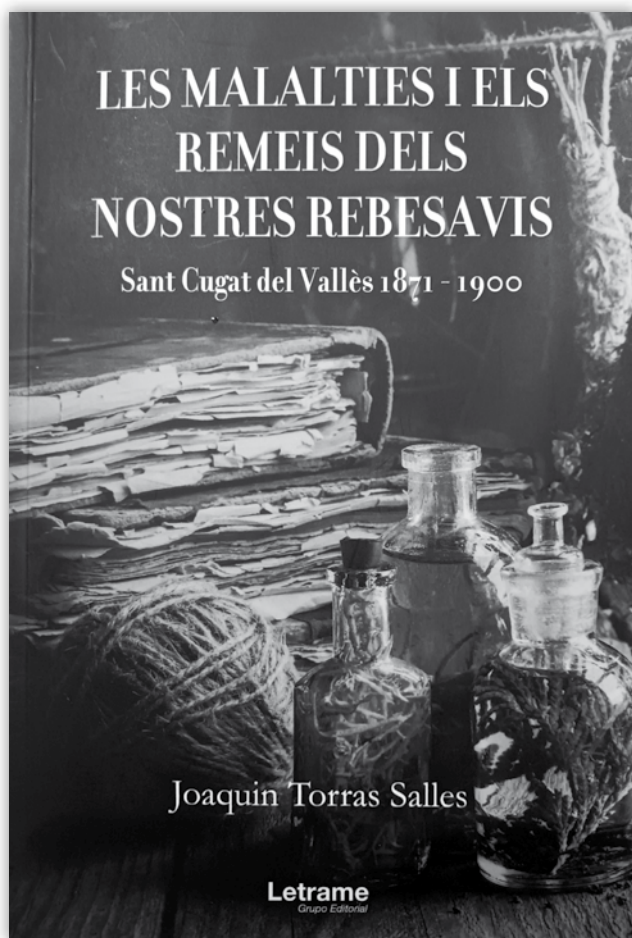
LA SANITAT A FINALS DEL SEGLE XIX

TORRAS SALLÉS, Joaquim

Mort i curació a finals de segle XIX. Les malalties i els remeis dels nostres rebesavis. Sant Cugat del Vallès 1871-1900

Letrame, Grupo Editorial, 2021

Mides: 22 x 15 cm; 174 pàg.

Joaquim Torras, metge de família durant molts anys i, segons ens explica, metge titular del Jutjat de Pau, les dues funcions a Sant Cugat del Vallès, ha publicat el seu tercer llibre, aprofitant que la seva jubilació li permet dedicar-se a la vocació d'historiador de la salut i la medicina.

Torras s'ha centrat en l'últim quart del segle XIX. Fa uns anys la seva recerca havia abastat el període anterior, fins a principis del segle XVI. Per tant, es pot dir que, avui per avui, la seva recerca abasta un total quatre segles. Probablement en el futur ens parlarà de les malalties i els remeis del segle XX.

Com sol passar en aquest tipus de treballs, allò més interessant són les dades que aporten. El llibre

és ple de percentatges, quadres i relacions de malalties i remeis. És un treball meticulós de recollida de dades que, òbviament, després exigeixen una certa sistematització, per tal de treure'n conclusions. Per als entusiastes de les estadístiques, les dades; per als que cerquen la interpretació històrica, les conclusions.

Són moltes les dades que aporta el llibre, per tant, és difícil fer-ne una aproximació acurada. D'altra banda, aquesta no és la funció d'una ressenya. No obstant això, és evident que n'hem d'aportar algunes. En aquest sentit, en cometem algunes que ens semblen significatives.

És interessant comprovar, encara que era previsible, que es pot constatar una certa millora sanitària a finals del segle XIX, ens referim a la mortaldat infantil. Si en el període 1801-1874, del total de morts un 55,13% corresponien a infants, en el darrer quart de segle el percentatge es redueix al 32,03%; per tant, es produeix una millora significativa. Pel que fa a les causes de mortalitat, hom s'estranya de la llarga relació, ni més ni menys que cent cinquanta-sis! La diversitat és tal, que és impossible fer-ne una síntesi. En tot cas, cal destacar que tres causes de mort representen quasi la meitat del total: cardiovasculars (21,38%), digestives (14,0%) i respiratòries (13,8%). Ara bé, la principal causa de mortalitat són les infeccions: 31,6%; un percentatge que deu haver caigut en picat des d'aleshores. Per no faltar, no falten les morts violentes, fins a un total de setze varietats, de les quals cal retenir-ne unes quantes: decapitació, per armes de foc, enverinament i estrangulació.

Per últim, el llibre ens ofereix un catàleg de tractaments o remeis per a un seguit de malalties: cardiovasculars, de la pell, digestives, endocrines, dels ulls, oncològiques, traumàtiques, del nas i la gola, del sistema urinari i d'altres. El llistat de productes curatius, o almenys suposadament curatius, és ampli i divers: fulles de vesc, calç viva, llard de porc del bo, oli d'oliva, cogombres silvestres, cucs de terra, pell de serp, suc de ceba, fulles d'orella d'os, aiguanaf, cargols grossos, sucre candi, cera de bresca, naps, fulles seques d'agrimònia, flor de noguera, farina de blat passada pel sedàs, cardamom major...

És impossible no relacionar aquest llibre amb l'obra de Bonfill Garriga i Puig, la qual enllaça pràcticament amb el període estudiat per Torras. Recordem-ne el títol: *Topografia mèdica de San Cugat del Vallès*. Un treball que fou premiat per la Reial Acadèmia de Medicina i Cirurgia de Barcelona el 1905 i que fou publicat l'any següent. Garriga, després de fer una àmplia descripció de la vila, aporta una seguit de dades sanitàries i mèdiques que ens permeten conèixer la salut dels sancugatencs de principis del segle XX: fecunditat, mortalitat, nupcialitat, caràcters físics dels habitants, epidèmies i epizooties, patologies dominants, alcoholisme i criminalitat.

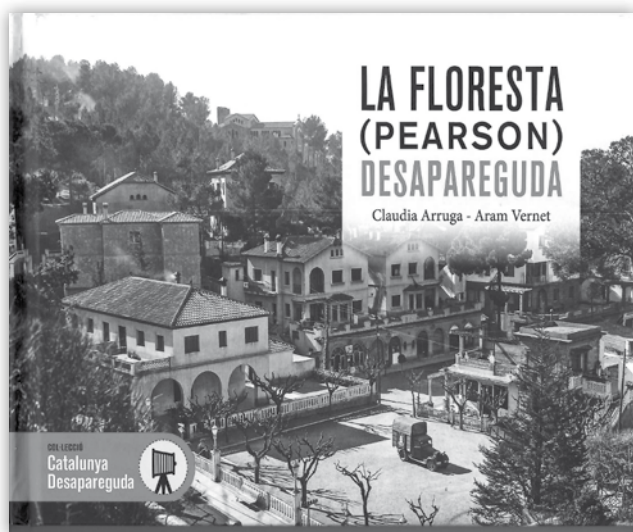
Un dels aspectes més interessants de l'obra de Garriga és la descripció mediambiental, que diríem ara, que fa de la vila i, sobretot, de les seves potencialitats: «Como se ve por lo apuntado, las condiciones climatológicas de la urbe que estudiamos, abundante de sol, luz y aire, son excelentes y sumamente agradables para pasar en ella la estación veraniega, que cada año se ve más concurrida de forasteros, siendo de esperar que el día en que se establezca una vía férrea que la ponga en comunicación más rápida con la Capital, la colonia de veraneantes aumentará considerablemente en número y calidad».

No cal dir que Garriga la va encertar de ple. Esperem que algun dia Joaquim Torras ens descrigui com ha evolucionat sanitàriament aquella vila que descrivia Garriga i que, d'acord amb el que preveia, s'ha constituït en una gran ciutat, a causa, sobretot, dels barcelonins que han vingut a buscar les excel·lències de què parlava l'autor de la topografia mèdica.

JORDI CASAS

LA FLORESTA: MIRANT ENRERE

DARRUGA, Claudia; VERNET, Aram
Testimonis visuals de la memòria històrica. La Floresta (Pearson) desapareguda
 Col·lecció Catalunya Desapareguda
 Comarca del Vallès Occidental, núm. 175
 Editorial Efadós, 2023
 Mides: 21,7 x 15,7 cm; 184 pàg.

El barri de la Floresta ja té cent anys, i en homenatge al seu centenari s'ha creat aquest llibre, el qual és un recull fotogràfic que relata l'origen i l'evolució

històrica del barri, des del seu naixement l'any 1919, com a colònia d'estiueig, fins als anys 1970-80, on va esclatar la cultura *hippy*. La vida dels seus habitants queda testimoniada en aquesta magnífica selecció visual on hom pot descobrir i aprofundir en el passat d'aquest barri tan singular i identitari del municipi de Sant Cugat del Vallès.

Està dividit en quatre capítols. El primer tracta sobre la inauguració l'any 1925 del Baixador de la Floresta; les dues masies del lloc, Can Busquets i Can Llobet (aquesta darrera abans Can Tintorer, Caldes de la Muntanya i Casanovas), les quals havien extret fusta, caçat i conreat els camps des d'abans del 1500; els primers carrers, els quals es van construir a partir dels camins agrícoles preexistents, sense cap planificació urbanística ni exigència per part de cap administració pública –al cap i a la fi, era una iniciativa privada–, i la construcció del ferrocarril. Aquesta infraestructura de transport va ser clau perquè els barcelonins anessin més enllà del Tibidabo i comprassin terrenys per construir cases i estiuegessin al voltant del Casino.

El segon reflecteix la rellevància de Cayetano Tarruell, un empresari exitós que s'havia fet d'or fent les Amèriques, el qual va construir els primers pisos al barri i també el Casino l'any 1933. L'esclat de la Guerra Civil va suposar un notable creixement demogràfic pels fugitius dels bombardeigs de Barcelona, passant dels 220 habitants, abans de la guerra, als 1.400. Després de la guerra van arribar els principals subministres, com l'aigua potable, l'enllumenat i el telèfon, com també la construcció de dos equipaments importants: el complex de la piscina Pijoan, amb servei de bar i restaurant i un hostal (1948), i la bolera.

El tercer capítol relata l'època dels anys seixanta (La Floresta del 60), un període molt influït pel boom migratori on va néixer el moviment d'associacionisme que caracteritzà el barri fins a l'actualitat, aconseguint que fos un barri cordial i integrador. Els nous habitants procedien principalment d'Andalusia i Extremadura i això, juntament amb la proliferació del Seat 600 i l'obertura de la carretera de Vallvidrera a Sant Cugat (1968), va propiciar que moltes cases destinades a l'estiueig passessin a ser de primera residència durant tot l'any. El Casino passà a mans de la parròquia i es rebatejà com a Casal Familiar, fet que va ajudar a passar d'un equipament de luxe, exclusiu per a socis, a un espai obert a tothom.

El darrer capítol explica l'evolució de la Floresta durant els anys setanta i vuitanta, quan la Floresta es va convertir en un referent per a la cultura *hippy*, la qual va desencadenar tota una experiència d'auto-gestió per al barri, especialment pel que fa a la gestió del Casal Familiar, que passaria a ser un lloc de